

Asia: VN/36276/2025

Lausuntopyyntö mikroyrittäjien rahoituksesta sekä yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdoksista

Mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantaminen

1.

Pienyritysten pääomien puute niin investoinneissa kuin kehittämishankkeissa ja Finnveran lainojen vakuusvaatimukset. Osa tuista (leader ja maaseuturahoitus) jättää kaupunkien ja taajamien keskusten mikroyrittäjät tuen ulkopuolelle.

2.

Uusien työntekijöiden palkkaus on usein taloudellisesti hankalaa ja riskialtista

3.

Kehittämishankkeissa (niin TKI- kuin kv-hankkeissa) rahoituksen ja avustusten riittävyys

4.

Yritysten oman rahoituksen ja pitkäjänteisen suunnitelmallisuuden puute.

5.

Yrityksillä ei ole ideoita kasvuun, tarpeeksi kasvuhakuisuutta tai kykyä/osaamista kehittää uutta liiketoimintaa. Yritysten kehittämistuen hakemuksiin on usein sisällytetty esim. palkkatukea yrityksen perustoimintaan, jota ei ole mahdollista myöntää. Osa pienistä kehittämisideoista voi jäädä tuen ulkopuolelle, koska tukimuodossa vaadittu kustannusten alaraja ei täyty. Myös tukien myöntämisen rajaukset tai kilpailutilanteen ”kireä” tulkinta voivat rajoittaa uusien ideoiden kehittämistä.

Kysymys 2. Mitä kehittämis ehdotuksia Teillä on mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantamiseen, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevasta yrittäjyyden edistämisestä mikroyrittäjyyden kentässä, kuten toimintaympäristö, politiikkatoimet ja vastaava? Valtiovallan vastuulla olevilla rahoitusjärjestelmillä

tarkoitetaan julkisia rahoituspalveluita ja -instrumentteja, joita valtio tarjoaa tai tukee mikroyrittäjien liiketoiminnan rahoittamiseksi. Näihin kuuluvat esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan osalta ELY-keskusten yritystukimuodot, Finnveran lainat ja takaukset, Business Finlandin rahoituspalvelut.

Pyydämme konkreettisia kehittämis ehdotuksia valtiovallan vastuulla olevan osalta mikroyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseen perusteluineen.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus ehdottaa seuraavia kehittämisaihtioita. Kehittämis ehdotukset eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

Tuki ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen, koska rekrytointi on usein taloudellisesti erittäin hankalaa ja riskialtista mikroyrityksille.

Mikroyrityksille tulisi olla saatavilla vakuudettomia tai kevyesti vakuudellisia pieniä lainoja (esim. Finnveran laina mikroyrityksille), koska korkeat vakuusvaatimukset estävät usein mahdollisuuden saada lainaa. Aloittavan yrittäjän tai mikroyrityksen rahoitustarve voi olla alle 10 000 euroa, johon pankit eivät pääsääntöisesti myönnä lainaa. Näihin pieniin kasvunalkuihin tarvittaisiin oma lainoitus.

Esimerkiksi kasvukeskusten ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen arvo on vakuustilanteissa alhainen, joka vaikuttaa rahoituksen saantiin. Tätä voisi kompensoida niillä alueilla, jotka kärsivät vakuusarvojen pienyydestä ja alentaa näin rahoituksen saamisen haasteellisuutta.

Mikroyritysten kehittämis ideat ovat usein pieniä ja osa niistä voi jäädä tuen (kehittämisavustus) ulkopuolelle, koska vaadittu kustannusten alaraja ei täyty. Tuen alarajan laskeminen määrittelemällä se esim. yrityskoon (liikevaihtoluokka) mukaan palvelisi paremmin mikroyritysten tarpeita. Toisena vaihtoehtona voisi olla erillinen pienten hankkeiden tuki. Vaikka työllisyysalueet tai kunnat myöntävätkin yritysseteleitä näihin tarkoituksiin, niillä ei pystytä kattamaan koko tarvetta. TKI- ja kv-hankkeissa tulee turvata rahoituksen ja avustusten riittävyys.

Mikroyrityksille tulisi olla tarjolla syvällisempää asiantuntijapalvelua eri liiketoimintatilanteissa, kuten liiketoimintasuunnitelmien laatimisessa, kansainvälistymiseen ja TKI-toimintaan liittyvissä kehittämistoimissa. Palvelujen tulisi olla saatavilla kattavasti ja matalalla kynnyksellä. Elinvoimakeskukset toteuttavat yritysten neuvonnan ja palveluohjauksen lakisääteistä tehtävää, joka voitaisiin mahdollisuuksien mukaan ulottaa myös mikroyrityksiin. Tällöin mikroyrittäjillä olisi mahdollisuus saada neuvontaa ja ohjausta rahoitusmahdollisuuksista yhdestä paikasta. Tehtävän toteuttamiseksi elinvoimakeskukset tekisivät tiivistä yhteistyötä alueellisten yritysten kehittämisorganisaatioiden kanssa mikroyrityksille suunnattujen palvelujen järjestämiseksi sekä niiden saavutettavuuden ja osuvuuden parantamiseksi.

Viestintää rahoitusmahdollisuuksista tulisi kehittää siitä näkökulmasta, että myös pienemmät hankkeet mahdollistuisivat.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdot liiketoiminnan jatkumisen turvaamiseksi

1.

Yritystosiin ja yritystoimintaan tarvittava pääoma, mm. Finnveran yrityslainat ja niihin liittyvät vakuusvaatimukset

2.

Omistaja- ja sukupolvenvaihdoksiin liittyvä syvälinen asiantuntijapalvelu tukisi tehokkaasti omistajanvaihdoksia. Yritysten valmiuksia niin vendor due diligenceen kuin due diligenceen olisi lisättävä. Liiketaloudellisten ja juridisten seikkojen ymmärtäminen niin myyvän yrityksen kuin ostajan puolelta on usein melko heikkoa ja vaatii osaavaa asiantuntijapalvelua. Sama koskee mm. yrityksen arvon määrittämistä. Heikko valmistautuminen yrityksen myyntiin hidastaa prosessia ja voi jopa estää sen.

3.

Potentiaalisilla ostajilla ei ole tietoa rahoituksen heikosta saatavuudesta ja omarahoituksen vaatimuksesta. Tämän vuoksi ei ymmärretä, että kauppaan tulee valmistautua pitkällä tähtäimellä

4.

Yrityskaupan takaisinmaksuaika, etenkin liiketoimintakaupoissa, on yleensä varsin lyhyt, 3- 5 vuotta. Kiristynyt pankkirahoituksen saaminen vaikuttaa takaisinmaksu-aikaan. Osakeyhtiölaki puolestaan estää ostettavan yrityksen omaisuuden käyttämisen vakuutena osakekaupoissa (OYL 13:10.1 §). Tämä asettaa vakuudellisia haasteita rahoituksen saamiseen kiristyneessä rahoitustilanteessa.

5.

Sukupolvenvaihdosten huojennusten piiriin voisivat kuulua lähiomaisen/rintaperillisen lisäksi myös yrityksen työntekijät. Se voisi nopeuttaa ja lisätä varsinkin syrjäseutujen omistajanvaihdoksia.

Kysymys 4. Mitä kehittämistarpeita on yritysten sukupolvenvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämis ehdotuksia *sukupolvenvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yritys palvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus ehdottaa seuraavia kehittämisaihtioita. Kehittämis ehdotukset eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

Yritysten sukupolvenvaihdoksiin ja yritystoimintaan tarvittavan pääoman järjestäminen. Tulevaisuudessa Finnveran rooli täydentävänä rahoittajana voisi olla merkittävämpi.

Omistajanvaihdoksiin liittyvä syvälinen asiantuntija- ja konsultaatiopalvelu tukisi tehokkaasti sukupolvenvaihdoksia. Tarvitaan myös ennakoivaa, maksutonta, matalan kynnyksen neuvontaa alkuselvityksien tueksi. Neuvonnassa voitaisiin hyödyntää alueellisia yritys palvelutoimijoiden verkostoja ja yritys verkostoja (mm. asianajotoimistot, yrityksen arvon määrittämiseen erikoistuneet tahot), jolloin neuvonta muodostaisi asiakaslähtöisen ja kattavan kokonaisuuden.

Tarvitaan koulutuksia sekä yritysten jatkajille että luopujille omistajanvaihdosteemoilla:

- ostoon valmistautuminen, asiantuntijan rooli, rahoituksen järjestely jne
- myyntiin valmistautuminen niin liiketaloudellisten kuin juridisten seikkojen kannalta

ESR+-rahoituksella voitaisiin tukea koulutusten järjestämistä.

Yrityksen voi olla kannattavaa kehittää tai uudistaa liiketoimintaansa liiketoiminnan tai yrityskannan myyntikuntoon saattamiseksi tai säilyttämiseksi. Tähän hyvä tukimuoto voisi olla EAKR-rahoitteinen kehittämisavustus.

Lisäksi pyydämme huomioimaan, että sukupolvenvaihdoksissa, joissa jatkaja on pääsääntöisesti perhepiiristä, korostuvat verotukselliset asiat (huojennukset), koska luopujalla ei ole useinkaan tavoitteena maksimoida myyntihintaa.

Kysymys 5. Mitä kehittämistarpeita on yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus ehdottaa seuraavia kehittämisaihoita. Kehittämisehdotukset eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

Yritysostoihin ja yritystoimintaan tarvittavan pääoman järjestäminen. mm. Finnveran yrityslainat ja niihin liittyvät vakuusvaatimukset.

Omistajanvaihdoksiin liittyvä syvälinen asiantuntija- ja konsultaatiopalvelu tukisi tehokkaasti sukupolvenvaihdoksia. Tarvitaan myös ennakoivaa, maksutonta, matalan kynnyksen neuvontaa alkuselvityksien tueksi. Neuvonnassa voitaisiin hyödyntää alueellisia yrityspalvelutoimijoiden verkostoja ja yritysverkostoja (mm. asianajotoimistot, yrityksen arvon määrittämiseen erikoistuneet tahot), jolloin neuvonta muodostaisi asiakaslähtöisen ja kattavan kokonaisuuden.

Yrityksen voi olla kannattavaa kehittää tai uudistaa liiketoimintaansa liiketoiminnan tai yrityskannan myyntikuntoon saattamiseksi tai säilyttämiseksi. Tähän hyvä tukimuoto voisi olla EAKR-rahoitteinen kehittämisavustus.

Tarvitaan koulutuksia sekä yritysten ostajille että jatkajille omistajanvaihdosteemoilla:

- ostoon valmistautuminen, asiantuntijan rooli, rahoituksen järjestely jne
- myyntiin valmistautuminen niin liiketaloudellisten kuin juridisten seikkojen kannalta

ESR+-rahoituksella voitaisiin tukea koulutusten järjestämistä.

Tilitoimistot ovat yleensä yritysten lähin kumppani. Kannattaisi varmistaa, onko Suomen Taloushallintoliitto ry:lla kattavat palvelut omistajanvaihdoksista jäsenilleen (tilitoimistot). Yrityksen omistajanvaihdos voi kariutua liian suureen arvonmäärittämiseen. Jos tilitoimistolla ei ole ymmärrystä arvonmäärittämisen tekemisestä, yritys tulisi osata ohjata arvonmäärittämisen hallitsevalle toimijalle.

Liiketaloudellisten seikkojen lisäksi omistajanvaihdosprosessiin liittyy paljon juridisia toimintoja (hallinto, henkilöstö, sopimukset, luvitukset, luotot, verotus, immateriaalioikeudet jne.), joten lakipalveluja tarjoavat yksityiset palveluntuottajat ovat tärkeitä toimijoita omistajanvaihdosten verkostoyhteistyössä.

On tärkeää, että yrityskaupan jälkeen uudelle yrittäjälle olisi tarjolla neuvontaa ja ohjausta yrityksen kehittämisessä sekä yritystukien ja rahoituksen hakemisessa.

Elinvoimakeskuksen yhteistyö oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksen kanssa loisi pohjaa sille, että omistajanvaihdokset nähtäisiin useammin yhtenä vaihtoehtona yritystoiminnan aloittamiselle.

Lisäksi pyydämme huomioimaan, että yrityskaupassa on yleensä ulkopuolinen ostajaa, jolloin myyjä pyrkii maksimoimaan myyntihinnan. Tällöin korostuvat ostajan rahoituksen saaminen ja sen järjestely (omarahoitus, pankki, Finnvera).

Ristioja Anne

Kainuun ELY - Lausunnon antaja on Pohjois-Suomen elinvoimakeskus, Elinkeinot ja osaaminen -osasto (1.1.2026 alkaen, ELY-keskukset on lakkautettu 31.12.2025)